

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 1 april 2014

Mål nr

B 517-13

KLAGANDE

L-EN

Ombud och offentlig försvarare: Advokat SL

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Dataintrång

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2012-12-21 i mål B 2215-12

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

För försvaret av L-EN i Högsta domstolen tillerkänns SL ersättning av allmänna medel med 23 287 kr, varav 18 630 kr avser arbete och 4 657 kr mervärdesskatt.

L-EN ska till staten betala kostnaden för försvararen i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

L-EN har yrkat att åtalet ogillas.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Hovrätten har dömt L-EN för tre fall av dataintrång begångna den 1 december 2010, den 8 december 2010 och den 25 mars 2011 samt bestämt påföljden till femtio dagsböter. Enligt domen har L-EN, som var polis-kommissarie i chefsställning, vid dessa tillfällen med uppsåt olovligen berett sig tillgång till uppgifter avsedda för automatiserad behandling genom att via s.k. multifrågor och följdfrågor till dessa använda polisens IT-system för att inhämta uppgifter om vad som fanns antecknat om honom i olika register. Enligt hovrätten har L-EN genom multifrågorna fått besked huruvida han förekom i olika register samt därefter inhämtat uppgifter ur folkbok-föringsregistret, fastighetsregistret och misstankeregistret.

2. L-EN har yrkat att han frikänns från ansvar för brott. Han har anfört följande som skäl till att han i registren sökte uppgifter om sig själv. När det gäller tillfällena i december 2010 ville han inhämta vissa uppgifter inför en fastighetsaffär. Sökningen i misstankeregistret i mars 2011 skedde av det skälet att han, som ansvarig för utbildning av eftersöksjägare, vid sådan utbildning hade lämnat besked om att han själv inte fanns i misstankeregistret. Eftersom han senare fann att påståendet möjligen var förhastat ville han kontrollera uppgiften för att försäkra sig om att den var riktig.

Den rättsliga regleringen

3. Enligt 4 kap. 9 c § brottsbalken döms den som olovligen bereder sig tillgång till en uppgift som är avsedd för automatiserad behandling för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år.

4. En motsvarighet till bestämmelsen i 4 kap. 9 c § brottsbalken fanns tidigare i 21 § datalagen (1973:289). Denna bestämmelse överfördes till brottsbalken år 1998. I förarbetena till datalagen angavs att avsikten med bestämmelsen var att helt allmänt skydda datalagrat material mot obehöriga åtgärder, oavsett om åtgärderna medför otillbörligt integritetsintrång eller inte (se prop. 1973:33 s. 105).

5. Bestämmelsen i 4 kap. 9 c § brottsbalken fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring år 2007. Den tar numera sikte på uppgifter som är avsedda för automatiserad behandling. Med detta avses, enligt uttalanden i förarbetena, uppgifter, dvs. fakta, information eller begrepp, som uttrycks i en för en dator anpassad och läsbar form. Även program omfattas. Vidare anges att uttrycket ”bereda sig tillgång till” ska förstås så att man kan få del av

uppgifterna. Det krävs däremot inte att någon verkligen tar del av uppgifterna. (Prop. 2006/07:66 s. 23 f. och 49.)

6. För att en handling ska leda till ansvar för dataintrång krävs att handlingen har skett olovligen med uppsåt. Ett förfarande är olovligt om det sker utan tillstånd av den som har rätt att förfoga över uppgiften och saknar stöd i gällande rätt. Det krävs inte att intrånget sker i ett visst syfte. Det är själva intrånget som straffbeläggs. (A. prop. s. 17 och 23.)

7. Rikspolisstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om användning av IT-system inom polisen (RPSFS 2005:8, FAP 170-1). I 4 § i föreskrifterna anges, under rubriken ”Tillåten användning av IT-system”, att IT-system som är tillgängliga inom polisen får användas endast när det är nödvändigt för att genomföra en viss arbetsuppgift. Det krävs vidare enligt bestämmelsen att det ska vara sannolikt att användandet i det enskilda fallet är till nytta för arbetets genomförande.

Bedömningen i detta fall

8. L-EN gjorde vid tre tillfällen sökningar avseende uppgifter om honom själv i polisens IT-system. Genom att ställa s.k. multifrågor fick han besked huruvida han förekom i ett antal olika register. Han kontrollerade därefter genom ytterligare sökningar uppgifter i folkbokföringsregistret, fastighetsregistret och misstankeregistret. Redan genom multifrågorna och svaren på dessa har L-EN berett sig tillgång till uppgifter som har varit avsedda för automatiserad behandling.

9. Rikspolisstyrelsens föreskrifter har gällt för L-EN i hans arbete som poliskommissarie. Det innebär att han har haft rätt att göra sökningar om det har varit nödvändigt för att genomföra en viss arbetsuppgift. Om så inte har

varit fallet har sökningarna skett olovligen. Det som L-EN har anfört om skälen till att han gjorde sökningarna innebär inte att denna förutsättning har varit uppfylld. Inte heller innebär det förhållandet att uppgifter i vissa av registren har varit tillgängliga för L-EN på annat sätt att han har haft rätt att göra sökningar genom att ställa multifrågor. Hans handlande har således skett olovligen. Såsom hovrätten funnit har handlandet också skett uppsåtligen.

10. Av det sagda följer att L-EN ska fällas till ansvar för tre fall av dataintrång. Påföljden bör bestämmas på det sätt som hovrätten har gjort.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ella Nyström,
Ingemar Persson, Lars Edlund och Anders Eka (referent)
Föredragande: Christer Thornefors